

د سیف لودین کتابتون

همت

د سالي پر
مختلبي موسي
له خپرونو څخه

هوت

د سنایي پرمختیایي موسسه	:	خپرونکې
راز محمد دلیلي	:	مسول مدیر
احمد فرید عارفی	:	لیکونکې
مریم هاشمی	:	پښتو ژباړه
فتانه بکتاش عارفی	:	انځورگر
سید نذیر حسینی	:	کمپوز او دیزاین

لومړۍ طبع	:	۱۰۰۰ ټوکه، د سنایي پرمختیایي موسسه (SDO) د ۱۳۸۶ د وري میاشت.
دوهم طبع	:	۱۰۰۰ ټوکه، د سنایي پرمختیایي موسسه (SDO) د ۱۳۸۷ د ژمی میاشت.
دریم طبع	:	۱۰۰۰ ټوکه، د سنایي پرمختیایي موسسه (SDO) د ۱۳۸۸ د ژمی میاشت.
څلورم طبع	:	۲۰۰۰ ټوکه، د سنایي پرمختیایي موسسه (SDO) د ۱۳۸۹ غویا میاشت.

اتم سړک، قلعه فتح الله د سنایي موسسه: په کابل کې پته

تېلفون: ۰۲۰-۲۲۰۱۶۹۳

۱۸۱ پوسټ بکس

برېښنا لیک: sieal@brain.net.pk

انټرنیټ پاڼه: www.sanayee.org

اورکزي پلازې شاته، یونیورسټي ټاون، پېښور پاکستان: په پاکستان کې پته

تېلفون: ۹۱۵۸۲۱۶۵-۵۸۴۲۱۵۵-۹۱-۰۰۹۲

فکس: ۵۸۴۵۱۳۹ - ۹۱ + ۹۲

ددې کتاب ټول حقوق د سنایي پرمختیایي

موسسې پورې اړه لري.

تصويري كيسه

همت

والسلام
راز محمد ديللي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

په اوسني چاپ سريزه

د سنایي پرمختیایي موسسې د دې اوچت او گټور کتاب د اړتیا په نظر کې نیولو سره چې ښودنه کوي که چیرې مونږ اراده وکړو له همت څخه کار واخلو ناشوني کارونه به شوني شي د چاپولو اقدام وکړ. د ښوونځي بیا رغاونې د ناهیلو شوو ماشومانو په زړونو کې د هیلو نهالونه راوټوکول. پر اوسني چاپ مو اقدام وکړ چې دا پلا به د کتاب لاسته راوړنې څه وي.

والسلام
راز محمد دلیلي

سريزه

گرانولوستونکو! د سنایي پرمختیایي موسسه (SDO) په دې ویارې چې د دې کتاب په وړاندې کولو سره یو بل گام د هیواد د کوچنیانو او تنکیو ځوانانو د خدمت په ترڅ کې پورته کوي.

د (همت) کتاب چې د ورور احمد فرید عارفي لیکنه ده، اووم کتاب دی چې د سنایي پرمختیایي موسسې SDO له خوا د چاپ په گانه بنایسته کیږي. لکه څرنګه چې د کتاب له نوم څخه څرګندېږي د یو کوچني لوړ همت او مفکوره ده چې بالاخره د یو ټولنیز لوی خوځښت شکل غوره کوي.

په لنډه توګه هغه څه چې دا اثر د پایلې په توګه وړاندې کوي په لاندې ډول دي:

- په خپل ځان د اعتماد او باور لرلو حس.
- د ماشومانو او تنکیو ځوانانو په هکله ښه او جدي پاملرنه حتی په هغو امورو کې چې د دوي تروس پورته ګڼل کیږي.
- د دې مفکورې تحریک او پیاوړتیا چې، تل باید مونږ په دې انتظار کې ونه اوسو چې پر دې مونږ ته څه راکړي.
- د دې مفکورې پیاوړتیا چې مونږ د ځان لپاره څه کولای شو او څرنګه یې عملي کولای شو.
- د ټولنې د وګړو ټولنیزو، عام المنفعه او د بیارغاونې کارونو ته هڅول، د حشر او د اوظلبنه کارونو له لارې.

په پای کې د سنایي پرمختیایي موسسې (SDO) اداره هیله لري چې د دې کتاب په خپرولو سره یو بل ګټور گام د بیارغاونې په لور اوچت او خپل سهم اداء کړي همدارنګه د الله تعالی (ج) له دربار څخه د نورو ګټورو علمي او کلتوري خدمتونو د جوګه کیدو غوښتنه کوي ترڅو خپل وران ویجاړ هیواد پخپلو لاسونو ودان کړو.

و من الله التوفيق

راز محمد دلیلي

Preface

In continuation of its past education and cultural activities, Sanayee Development Organization (SDO) has published a new peace education children book in Pashto language entitled "Sola aw Jagra" for the Afghan children and teenagers.

The author of this book is Mr. Farid Arifi, an Afghan young writer. This book gives a moral lesson from the catastrophes of war and the goodness of peace in poem and prose. The book has been illustrated with pictures in order to convey better its messages to the readers.

To say in brief this book conveys the following ideas and messages to the readers:

The ugly pictures of war and feeling of hatred for the war.

Goodness of peace and creating peace motivations in the society.

Defeat of war in all spheres of life.

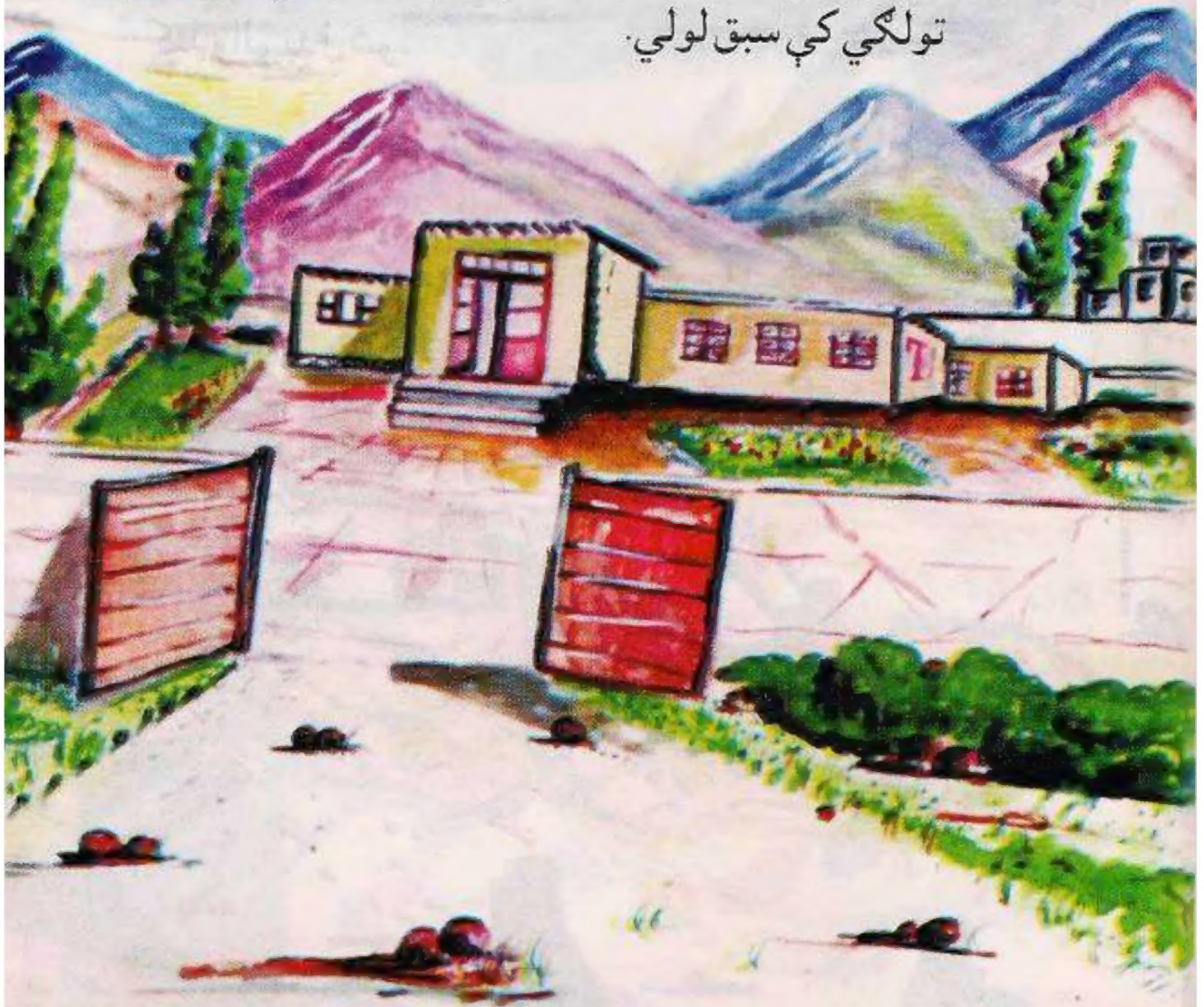
Victory of peace and being hopeful for the peace.

We hope this book would create motivation for peace among the Afghan children, teenagers and youth and would serve towards dissemination of culture of peace in the Afghan society.

With Regards,
Raz Muhammad Dalili

ههت

د وطن د یو لړې کلي په شنه او ښکلې لمن کښې یو
دولس کلن هلک د احمد په نوم ژوند کوي او په پنځم
تولگي کې سبق لولي.

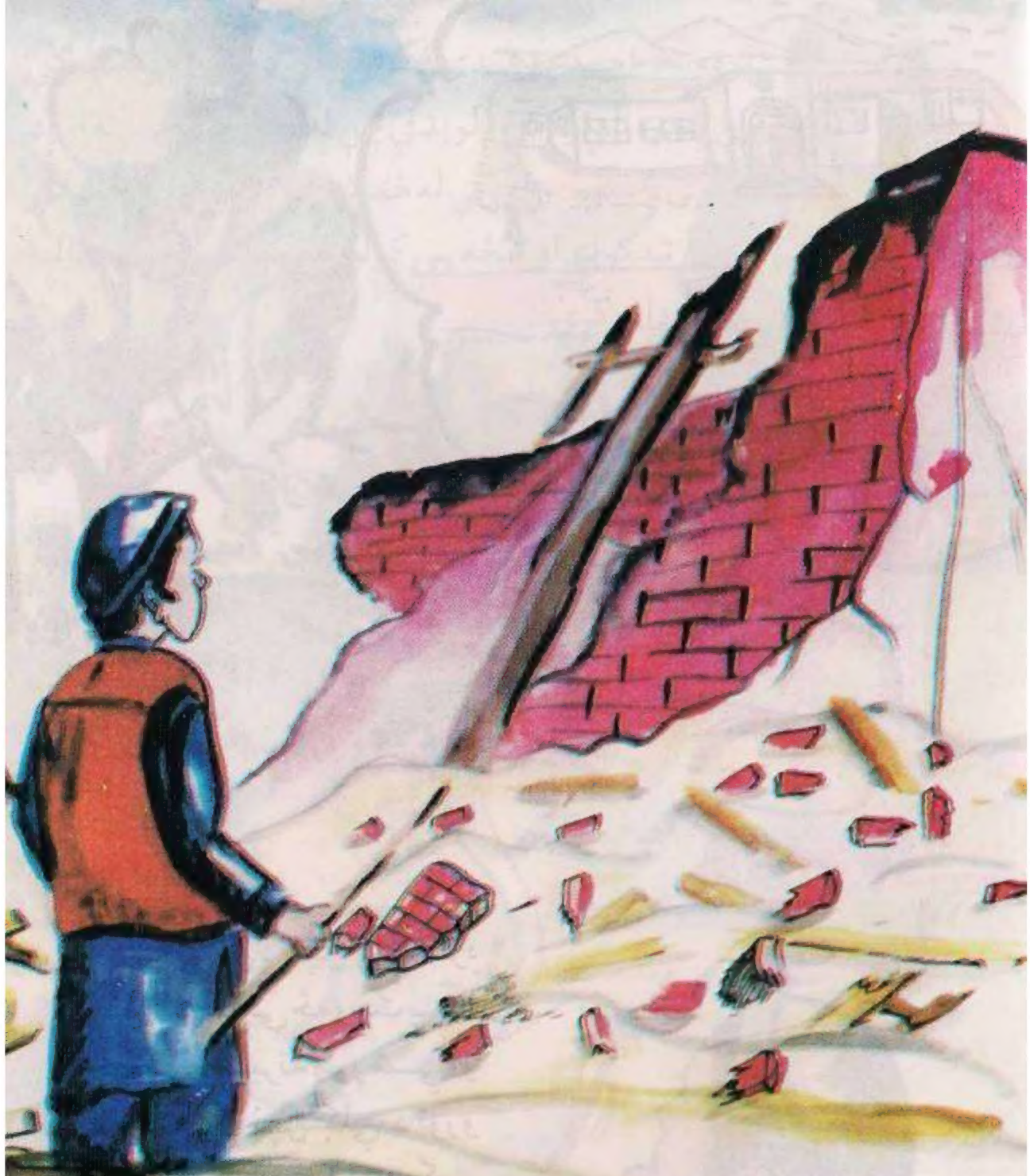

په هغه ښوونځي کې چې احمد سبق لولي یو لومړنۍ
ښوونځی دی چې شپږ ټولگي لري. که څه هم دا ښوونځی
ډیر کوچنی وو خو ډیر پاک صفا او زرغون وو. اوله دې
کبله چې د کلي ماشومانو په دې ښوونځي کې زده کړه
کوله ډیر خوشحاله وو.

اما دې خوښيو ډير دوام ونکړ ځکه يو کال وروسته په
کلي کې دروانو جگړو له کبله دا ښوونځی هم په
کنډ والو بدل شو.

له همغه وخت نه تر نن پورې يوازي احمد بلکه د هغه کلي
ټول ماشومان د زده کړې نه پاتې شول. او د هغوي د ژوند
ارزښتناکه ورځې بيهوده او عبث تيريدې.

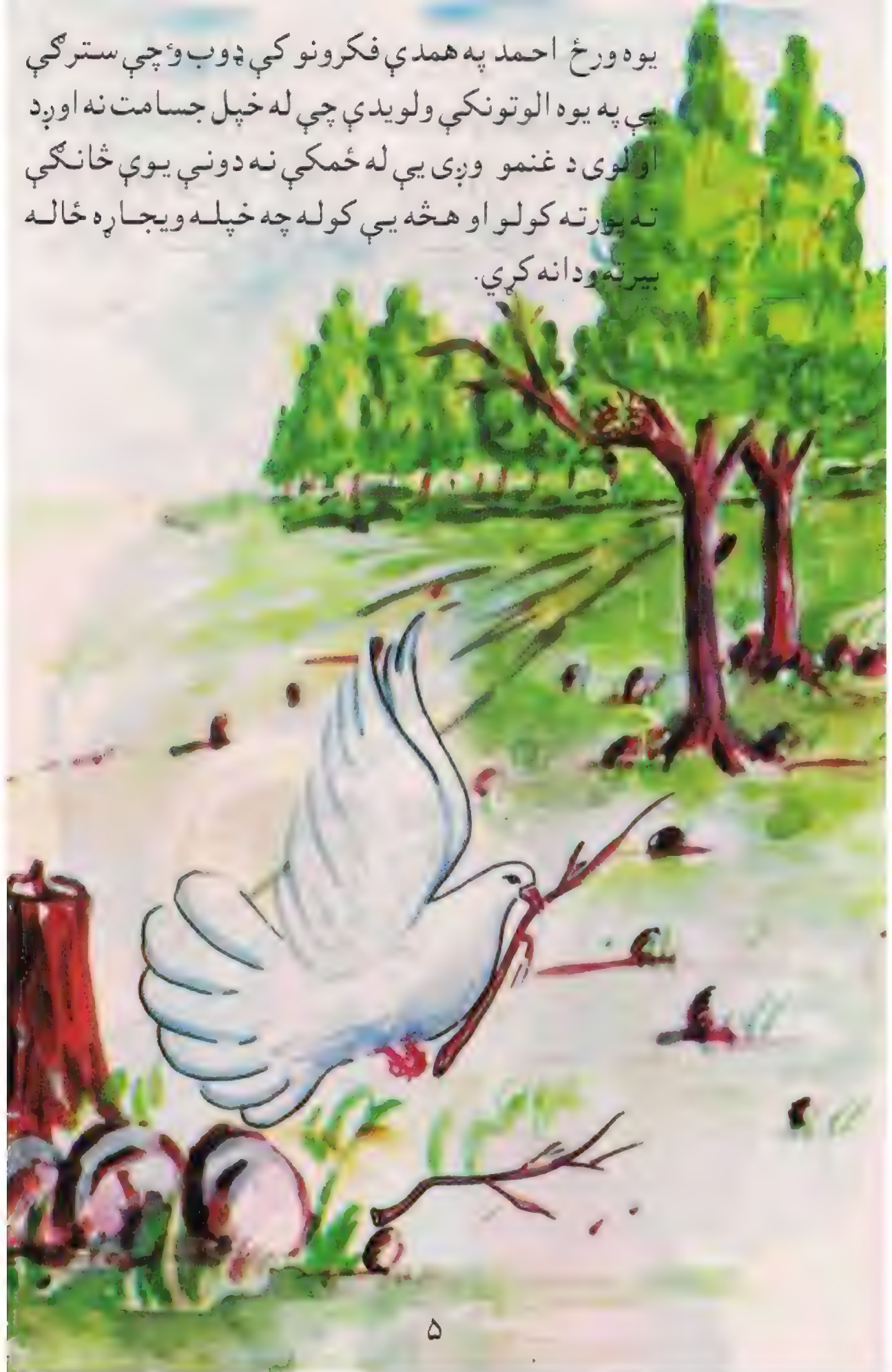

دیر وخت به د خپل ښوونځي په کنډوالو کې گرځیده او
هغه ورځې به یې یادولې چې په همدې ځای کې چې
اوس په یوه کنډواله بدل شوی لوبې کولې، زده کړه یې
کوله او د خپل ټولګي والو سره ټوکې ټکالې او خنداوې
کولې.

احمد به تل د خپل ځان سره
سوچ کولو چې څه وخت به دا
ښوونځی بیرته جوړ شي او
هغه به د خپل کلي د نورو
ماشومانو سره خپلې زده کړې
ته دوام ورکړي؟
دا هغه پوښتنه وه چې احمد به
تل له خپل ځان سره مطرح
کوله او د دې پوښتنې د حل په
لټه کې و.

يوه ورځ احمد په همدې فکرونو کې ډوب و چې سترگې
يې په يوه الوتونکې ولويدې چې له خپل جسامت نه اوږد
اولوی د غنمو وړی يې له ځمکې نه دونې يوې څانگې
ته پورته کولو او هڅه يې کوله چه خپله ويجاړه ځاله
بیرته ودانه کړي.

کله چې احمد دا حالت ولیده د هغه په سترگو کې د هیلو
بریننا وځلیده او خپل ځان سره یې وویل. کله چې یو
ناتوان الوتونکې خپله ویجاړه او وړانه ځاله یوازې بیرته
ودانولې شي نو آیا مونږ نشو کولای چې خپل ویجاړ
بنوونځی بیرته ودان کړو؟

دا پوښتنه سبب شوه چې
هغه نور هم په همدې هکله
فکر وکړي او کوښښ
وکړي چې دې ستونزې ته
د حل یوه ښه لاره ومومي.

لومړی احمد د موضوع په هکله خپل پلار سره مشوره وکړه
 اما د هغه پلار چې له لیک لوست څخه برخمن نه و احمد ته
 یې وویل چې «د ښوونځي جوړول زموږ او ستاسو کار نه دی
 دې خبرو پسې مه گرځه» اما احمد چې د خپل ښوونځي یو
 ممتاز زده کوونکې وو او د علم په زده کړه کې ډیر لیاوال وو،
 د خپل ښوونځي د جوړولو په هکله یې له هاند او هڅو څخه
 لاس وانخیست او دا جمله یې ځان سره زمزمه کوله.
 (چې پسې گرځې هغه به مومي) او په خپل فکرونو کې ډوب
 شو.

بله ورځ احمد خپل يو شمير د بنوونځي ټولگي والو
 او ملگرو ته چې په همدې کلي کې اوسيدل لار او
 هغوي سره يې دا پوښتنې شريکې کړې.
 ■ څه وخت به زموږ بنوونځی بيرته فعال شي؟
 ■ څوک به هغه بيرته فعال کړي؟
 ■ موږ به تر څه وخت پورې په کوڅو کې ورځې تيروو
 او ...

د احمد ټولگيو الو او ملگرو ډول ډول نظريې او ځوابونه
ورکړل خو ټول په دې فکر کې وو چې نور څوک به دوی ته
دا کار وکړي.

وروسته احمد په ډير نرمۍ سر له له هغوي څخه پوښتنه
وکړه که دا کار مونږ پخپله ورو ورو سرته ورسو څنگه به
شي؟

ددې خبرې په اوریدو سره عجیب آوازونه او مسخره آموزه
خنداگانې اوچتې شوې یو تن په خندا سره وویل: وروڼو
احمد لیونی شوی ده خدای د هغه وبخښي ډیر ښه هلك

۰۹

بل به غږ وکړو: اي کج کاځانه ما او ستا يې پدې غټو
خبرو څه؟ (شوله دې و خوره او پرده دې وکړه) نه بلې خوا
نه به بل په مسخرو وويل: اي کور کوري کوترې په
تولگې کې هم ستا د سبق ويلو سره موږ په تنگ وو،
اوس هم سبق پسي نښتې يې خپل کور کې اوسه کله چې
حکومت ښوونځی جوړ کړ بيا راشه او سبق ووايه.

احمد ددي خبرو په اوریدو سره بې له دې چې څه ووايي
ډیر مایوسه شو، له خپلو ټولګیوالو دوستانو څخه جلا
شو او کور ته روان شو. یوه شیبه وروسته د یو کوچني
یوم سره د بنوونځي په لور روان شو.

ښوونځي ته د رسيدو سره يې په
خپلو کوچنيو لاسونو سره يوم
واخيست او په کار يې پيل وکړ
و هغه خاوري چې د ښوونځي په
حويلي کې پرته وي اخيستلې
او ايستې يې آچولې يوه دوه ځله
يې چې دا کار وکړ، ډير ستړي شو
خپل کار يې پريښود او په يوه کنج کې
کيناست.

هغه د يوې ډبرې پر سر کيښاست او په چرتونو کې ډوب
شو چې څنگه کولې شي دا کار چې په رښتيا هم د هغه د
توان نه اوچت وو، وکړي.

د خپلو پرتو پوه مينځ کې لکه چې کومه د حل لاره يې
پيدا کړي وي په چټکۍ سره د خپل ځاي نه اوچت شو او
د خپل کور په لور روان شو وروسته چې يوم يې په کور
کې پرېښود بيرته د خپل کور څخه راووت.

او د بل کلي په لور چې دوي ته نژدې وو او هلته د دوي د
دري مضمون د بنوونکي کور ورو روان شو. کله چې د
خپل بنوونکي کور ته ورسيد. لږ څه وځنډيده او خاورې
يې له خپلو کالو څخه پاکې کړې. کالې يې جوړ کړل او په
ورويي دروازه وټکوله.

خو شیبی وروسته بنوونکي دروازه خلاصه کړه.
بنوونکي چې احمد یې د هغه د استعداد، لیاقت او
اخلاق د پاره ورته گران وو دا احمد په لیدو ډیر خوشحاله
شو. او احمد څخه یې غوښتنه وکړه چې کورته ورشي اما
احمد د سلام او لاس ښکلولو نه وروسته د خپل بنوونکي
څخه وغوښتل چې هغه سره یو څو شیبې خبرې وکړي او
هغه ته لارښونه وکړي.

احمد ټولې خبرې چې د هغه په ذهن کې وې بنوونکي ته
بیان کړې او هغه څخه یې د دې موضوع د حل د لارې
غوښتنه وکړه.

څرنگه چې ښوونکی یې پرېکړه کړه، چې د دوست او پوه
 سرې وو او د بیکارۍ نه یې د پلورنې شوی وو. د احمد
 خبر و اتر و وروسته دواړو دا فیصله وکړه چې صبا سهار
 احمد د خپل ملګري او ټول هغه زده کوونکي چې په شا
 او خوا کلیو کې اوسېږي او په دې ښوونځي کې سبق
 لولي د ښوونځي خواته راټول کړي چې په دې هکله په
 ګډه سره پرېکړه وکړي.

احمد د خپل ښوونکی سره له خدای په امانۍ نه وروسته
په چټکۍ سره په لاره روان شو. په لاره کې یې خپل ځان
سره دعا کوله چې خدای دې وکړي چې ~~د~~ هڅې
نتیجه ورکړي، ښوونځی ژر بیرته ودان شي او درسونه
بیرته پیل شي.

هغه ډیر په چټکۍ سره تللو چې ژر تر ژره هلکان هم خبر
کړي په پای کې احمد د خپل دوه درې ملگرو او ټولگي
والو په مرسته وکولای شول چې زیات شمیر زده کوونکي
خبر کړي چې صبا سهار په اته بجو ټول ښوونځي ته
حاضر شي چې ښوونکي د ښوونځي بیرته پیل کیدو په
هکله هغوي سره خبرې کوي.

صبا سهار يوزيات شمير زده کونکي د ښوونځي خواته
راتول شوي وو او خپل ښوونکي ته منتظر وو. اته بجې
وې چې ښوونکي را څرگند شو. احمد ډير خوشحاله وو
ځکه چې ښوونکي يوازي نه وو. هغه سره سر ښوونکي
او يو بل ښوونکي هم د ښوونځي په لور را روان وو.

د سر بنوونکي او بنوونکو په لیدو سره د زده کونکو
شورما شور آرام شو او ټول په منظم ډول د کتار یا د لیکې
په شان ودریدل. سر بنوونکي او بنوونکو په را نژدې
کیدو سره زده کوونکو ته سلام وړاندې کړ او ټولو زده
کوونکو په یو آواز سره (وعلیکم) وویل. وروسته بیا سر
بنوونکي په یو لور ځای ودریده او د زده کوونکو د حال
پوښتنې نه وروسته یې خپلو خبرو ته داسې ادامه ورکړه:

گرانوزده کونکوا

څه رنگه چې تاسو خبریاست پوره یو کال کیږي چې زمونږ ښوونځی ویجاړ شوی دی او متاسفانه د وړانوونکو جگړو له کبله هیڅ څوک ددې ښوونځي د ودانولو په فکر کې نه دي او بدبختانه د تاسو یو کال ژوند په عبث تیر شو. تاسو خپله فکر وکړئ ددې یو کال په موده کې مونږ څومره سبق، کتابونه او تعلیم نه وروسته پاتې شوي یو.

ولي بیا هم ډیر د خوښۍ ځای دی چې مونږ او تاسې ددې ښوونځي د یو زده کونکي د همت په اساس چې احمد نومېږي دلته راټول شوي یو.

دا شوق او علاقه چې تاسو یې تعلیم ته لري ددې باعث شو چې مونږ هم پدې فکر کې شو چې څرنگه خپل ښوونځی بیرته ودان کړو. له دې کبله ما ستاسو د ښوونکو سره یو ځای پروډ یوې بهرنۍ موسسې غړی سره چې په کوز کلي کې په ماین پاکولو کې بوخت وو خبرې وکړې او د هغوي نه مو غوښتنه وکړه چې د خپل تراکتور په واسطه یوازې د ښوونځي ځمکه اواره یا (همواره) کړي هغوي هم ژمنه وکړه چې نن د لس بجونه تر دلس بجو پورې خپل تراکتور د هغه د چلونکي سره مونږ ته راوړي. اوس زه تاسو نه غواړم چې لاسونه سره ورکړي او د تراکتور د رارسیدو نه مخکې د میز او څوکۍ تختې او نور څیزونه خاورو نه ټوله کړئ او یو کنج کې یې کیږدئ. او په یاد ولرئ چې د ښوونځي له اوارولو څخه وروسته په همدې خاورې باندې سبق پیلوو. خو پدې شرط باندې چې هوا ښه وي او کله چې ورنښت وي نور خصتي به کوو.

زه پوهیږم چې دارنگه سبق ویل به ډیر گران وي خو مونږ چاره نلرو باید له ستونزو سره جوړجاړی وکړو. وروسته بیا خدای (ج) مهربانه دی چې د حل لاره پیدا شي او په یاد ولرئ چې د ماین پاکولو د مامورینو دویناوو په اساس زمونږ د ښوونځي ساحه له ماینونو څخه پاکه شوې ده اوس بسم الله ویلو سره خپل کار پیل کوو.

د سر بنوونکي د خبرو پای ته رسیدو سره یو عجیبه غوندې
 شور او شوق د زده کونکو په زړونو کې د بنوونځي بیرته پیل
 کیدو له کبله پیدا شو. ټولو په خوشحالی سره په کار پیل
 وکړ. او په گډه یې د تختو او لرگیو په ټولولو د بنوونځي د
 شا او خوا څخه پیل کړل. د بنوونځي ساحه ډیره لویه نه وه نو
 دا کار په چټکۍ سره پای ته ورسید.

د تختو، دروازو او نورو شيانو د راټولو کار له بنوونځي
څخه خلاص شو ناڅاپه د تراکتور د ماشین اوچت آواز د
ټولو زده کونکو پام راواړاوه. چې د لرې نه د بنوونځي په
لور روان وو.

کله چې تراکتور بنوونځي ته نژدې شو د زده کونکو شور او
شوق او آوازونه زیات شول. هماغه وو چې سر بنوونکي د
تراکتور چلوونکي خواته نژدې شو. اویو څه خبرې یې ورسره
وکړې بیا د تراکتور چلوونکي خپل کار پیل کړ.

زده کونکوپه ډیره حیرانتیا سره د تراکتور کار ته پام
کاوه چې څرنګه دا وړوکی ماشین د خاورې غونډۍ ځان
سره مخکې وړي او ځمکه اواروي.

په همدې توگه په صبا يې ښوونځي پيل شو. که څه هم زده
کونکي ډير لږ وو خو بيا هم ښوونځي په گوټ گوټ کې په
اواره شوې ځمکه باندې د بيلا بيلو ټولگيو په عنوان په خپل
سبق پيل وکړ. که څه هم خاورې باندې کيناستل، د کتابونو
او ښوونکو کموالي لويه ستونزه وه.

خو له دې امله چې له بې کارو څخه يې خلاصون موندی و
ټول خوشحاله تر سترگو کيدل.

ورځی همدا رنگه تیریدی کله به چې هوا صفا او لمريزه
وه نو سبق وو او کله به چې ورنست وو نو بنوونځی به
رخصت و.

د غوايي د مياشــــــــــــــتي په ورځو کې يوه ورځ چې زده
 کوونکي په سبق ويلو بوخت وو، دوه درې موټرو چې د
 ښوونځي خواته ودریدل د زده کوونکو توجه يې ځانته
 جلب کړه.

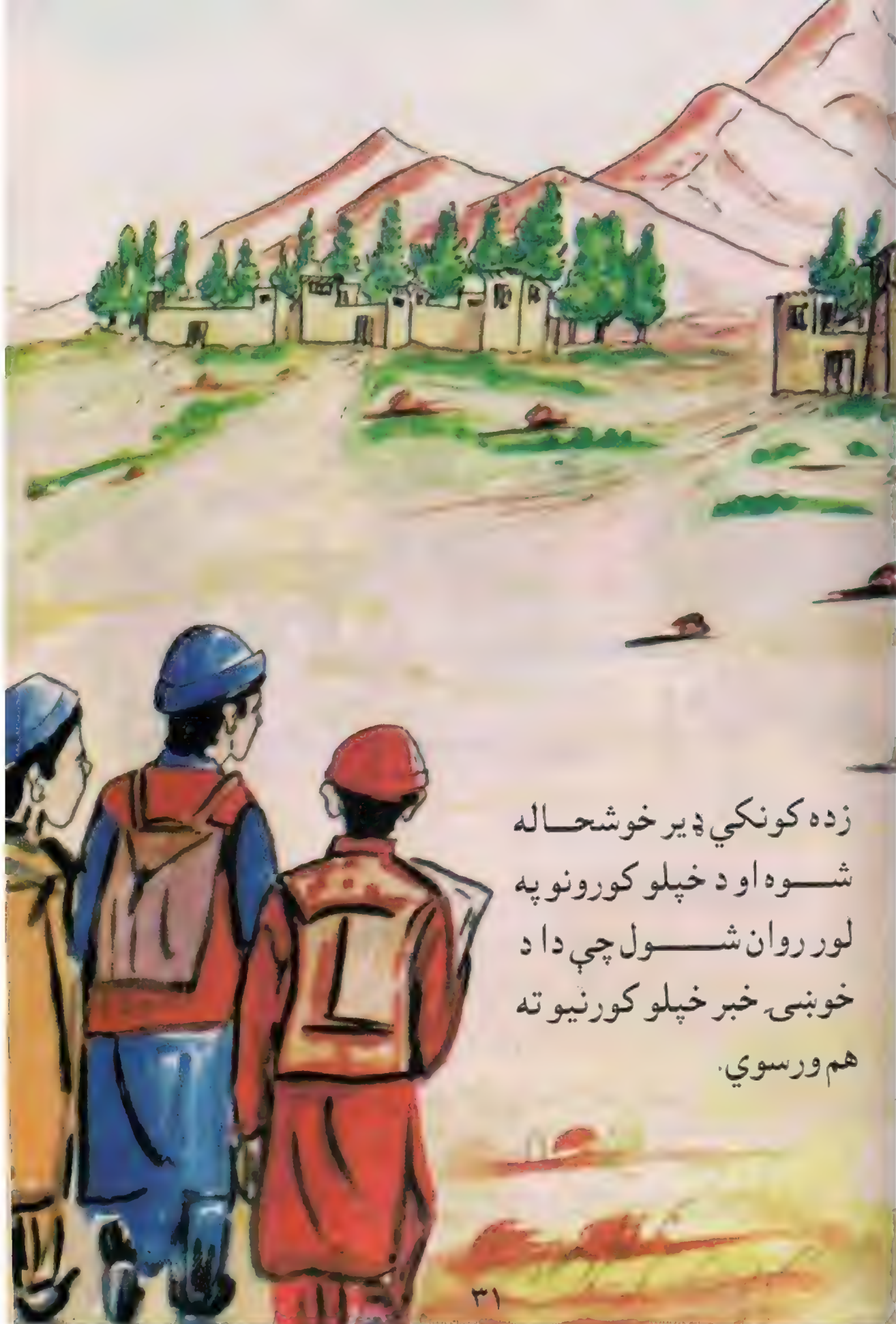
دوه درې کسان د موټر څخه ښکته شول او د ښوونکي
 په لور روان شول.

هغوي د سربنوونکي سره ستړي مشي وکړه او کله يې
چې سربنوونکي سره يو څو دقيقې خبرې وکړې بيرته د
بنار په لور روان شول.

کله چې هغوي لارل، سړ بنوونکي ټول زده کونکي او بنوونکي راټول کړل او په ډیره خوشحالي سره یې وویل: چې همدا اوس د حکومت استازي او دیوې خیریه موسسې غړی راغلي وو. هغوي وویل: چې خوروځې مخکې کله چې مونږ ددې کلي نه تیریدو مونږ ستاسو زده کونکي ولیدل چې هغوي په ډیرو ستونزو سره سره په خاورو باندې ناست او په ډیر شور او شوق سره سبق ویلو کې بوخت وو. نو مونږ هوډ کړي چې تاسو ته شپږ ټولگي او یوه اداره جوړه کړو. له همدې کبله سر له سبا څخه تاسو دیوې میاشتې له پاره رخصت یاست. او انشاء الله یوه میاشت وروسته به په نویو ټولگیو کې به خپلو درسونو دوام ورکړي.

زده کونکي ډير خوشحاله
شوه او د خپلو کورونو په
لور روان شول چې دا د
خوبنۍ خبر خپلو کورنيو ته
هم ورسوي.

سبا سهار د بنوونځي د بيارغونې کار پیل شو احمد په
 ډیرې بې صبره سره د کار د پای ته رسیدلو انتظار کاوه
 او هره ورځ بنوونځي خواته راته او غوښتل یې چې
 وويني چې څومره کار مخکې تللی دی. دهغوي د چټک
 کار څخه یې ډیر خوند اخیسته او د خدای (ج) شکرانه یې
 ادا کوله.

يوه مياشت په ډيره چټکۍ سره تيره شوه د بنوونځي د
ماڼۍ کار هم پای ته رسيدو ته نږدې وو.

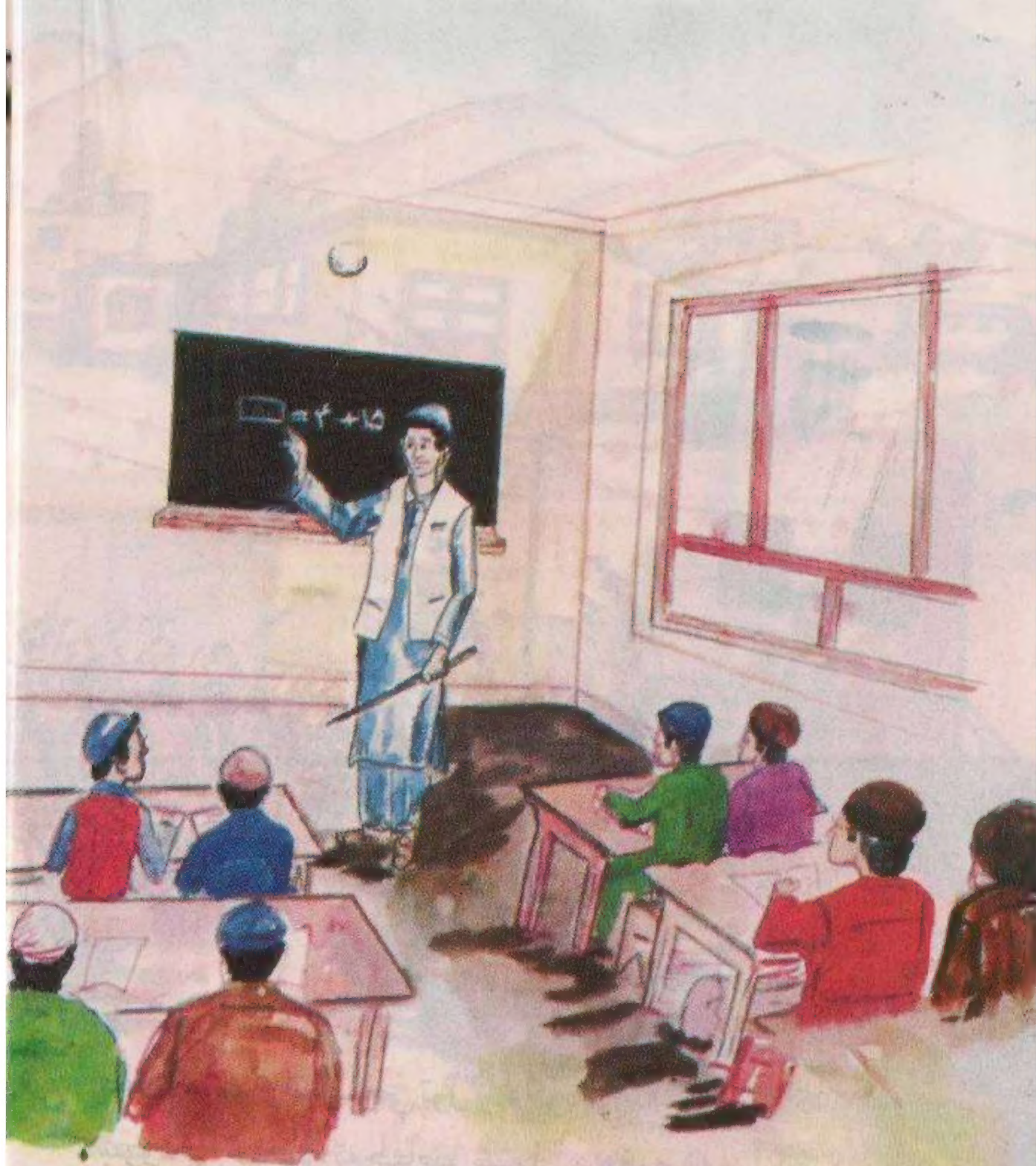

دا خبر په چټکۍ سره په کلي کې خپور شو چې صبا سهار د
شنبې يا هفتې په ورځ چې د غبرگولي مياشتې شلمه نيټه ده
بنوونځي بيرته پيل کيږي او د کلې د مشرانو څخه غوښتنه
شوي چې د بنوونځي د افتتاح په کې برخه واخلي.

صبا سهار اته بجې ټول زده کونکي په منظمه ډول
 ښوونځي صحن ته حاضر شول. د هغوی په وړاندې د
 کلي مشران او نور میلمانه په څو کیو باندې کیناستلي
 وو او د نوي ښوونځي افتتاح ته منتظر وو. بالاخره د
 ښوونځي افتتاح د قرآن کریم په تلاوت کولو سره پیل

شو.

همدارنگه ټول زده کونکې خپلو نویو ټولګیو ته لارل او
سبقونه یې پیل کړل.

وروسته سر ښوونکي ټولو زده کونکو ته دنوي ښوونځي
 راتللو ته ښه راغلاست وويل او زده کونکي يې سبق
 ويلو ته وهڅول. او د حکومت او د مرستندويو موسسو د
 مرستې څخه يې مننه وکړه. يو ځلې بيا يې د احمد د لور
 همت يادونه وکړه او زده کونکو نه غوښتنه وکړه چې
 نويو ټولگيو ته ولاړ شي. او په خپلو سبقونو پيل وکړي.

نابرده رنج گنج میسر نمی شود
مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد

په پای کې د احمد د لوړ همت، هڅو او زیار له وجهي
بنونځی بیرته ودان شو. احمد هم د خپلې پوښتنې ځواب
پیدا کړ.

وروسته احمد تل دا خبرې تکرارول.
چې پسې گرځي هغه به مومي

